

consumere in ostendendo Concilium Nicænum fuisse legitimum, et Ariminense illegitimum, cum habere meliora argumenta ex Scripturis, ait: nunc non ego hujus nec tu illius auctoritate teneris, id est, nolo nunc teneamur Conciliorum auctoritatibus. Omitamus Concilia, ad Scripturas veniamus. Quod autem Augustinus alioqui putaverit, Concilium Nicænum summæ fuisse auctoritatis, et oportuisse omnes illi acquiescere; patet ex verbis præcedentibus, ubi sic ait: «Hoc est illud homousion, quod in Concilio Nicæno adversus hæreticos Arianos a Catholicis Patribus veritatis auctoritate, et auctoritatis veritate firmatum est etc.» Quid enim est veritas auctoritatis, nisi vera et certa auctoritas?

Aliud testimonium proferunt ex lib. II de Baptismo cap. 3. ubi Augustinus dicit, Concilia plenaria priora a posterioribus emendari. Nec dici potest, eum loqui de plenariis improprie, id est, nationalibus; nam paulo ante dixerat, Concilia regionalia, et provincialia debere cedere plenariis, et tunc subdit, inter ipsa plenaria, priora a posterioribus emendari. Hic exultat Hermannus lib. III, cap. 16. Prolegom. «Si enim, inquit, priora illa antiquissima, emendatione indigent, quod erroribus scatebant ista recentiora?»

Respondeo primo, forte loqui Augustinum de Conciliis illegitimis, quæ per posteriora legitima emendantur, ut accidit Concilio Ephesino II, quod in Chalcedonensi emendatum est. Secundo dico, si de legitimis loquatur, agere eum de questionibus facti, non juris. In quibus questionibus non dubium est, Concilium errare posse. Et certe Augustinus videtur de ejusmodi questionibus agere. Nam præcipua questio Catholicorum cum Donatistis erat de Cæciliano, libros ne sacros tradidisset hostibus fidei, an non? Potest etiam merito de universalibus questionibus, Concilia priora emendari per posteriora, quoad præcepta morum, non quoad dogmata fidei; præcepta enim mutantur juxta temporum, locorum, et personarum mutationes, et illæ mutationes dicuntur emendationes, non quod res mala esset eo tempore, quo est instituta, sed quod mala esse cœperit mutatis circumstantiis. Utraque solutio satis confirmatur ex verbis Augustini, qui dicit tunc emendari Concilia; quando experimento aliquo aperitur, quod clausum erat. Experimento enim aperuntur quæstiones de facto, vel

de moribus, non quæstiones juris universales.

Tertio, profert Calvinus Leonem, qui ep. 53. ad Anatolium, et 54. ad Marcianum, et 55. ad Pulcheriam, agnoscit Chalcedonensem Synodum legitimam fuisse, et tamen non dubitat ei attribuire ambitionem et inconsultam temeritatem, ergo putabat legitimum Concilium posse errare.

Respondeo, Concilium legitimum posse errare in his quæ non legitime agit, et de facto errasse, quando ab Apostolica sede reprobatum. Tale est id, de quo reprehenditur Concilium Chalcedonense a Leone. Ut enim patet ex ultima actione ejusdem Concilii, et ex epist. 61. ejusdem Leonis, quæ est ad Concilium Chalcedonense, decretum illud, quo anteposuit Episcopus Constantinopolitanus Alexandrino, et Antiocheno, factum est absentis Legatis Romanæ sedis, non sine fraude, et a Leone improbatum fuit, quia contrarium erat Nicæni Concilii constitutioni.

Ad hæc addit Hermannus lib. III, cap. 13. Prolegomenorum, Isidorum, qui apud Gratianum. dist. 50. can. Domino sancto, asserit, cum Concilia inter se dissentiant; standum esse antiquioribus, magisque probatis; quæ regula contraria est regulæ B. Augustini, qui posteriora Concilia anteponebat prioribus, et præterea ex ea colligitur, Concilia inter se aliquando pugnare, et proinde aliqua eorum errare. Respondeo, Isidorus loquitur de Conciliis, quorum non est certa auctoritas, quæ videlicet non sunt a Pontifice expresse confirmata, quæ Concilia inter se pugnare posse, et errare, non negamus. Neque pugnat Isidorus cum Augustino, nam Isidorus loquitur de fidei doctrina, Augustinus de questionibus facti, vel morum præceptis.

Lutherus in lib. de Conciliis pag. 54. probat Concilia inter se pugnare. Ex titulo decreti Gratiani, concordantia discordantiarum. Respondeo, loquitur de discordantiis apparentibus, non veris; nam si veræ essent, concordari non possent.

Addunt quidam alii ultimo Gratianum, qui d. 18. can. 1. dicit, Concilia Episcopalia esse invalida ad definiendum, et constituendum, non autem ad corrigendum. Respondet, vocat episcopalia Concilia Gratianus, non quælibet Concilia, sed tantum provincialia. Illa enim proprie sunt Episcopalia, in quibus soli Episcopi, non Archiepiscopi, aut Patriarchæ conveniunt: Ista autem Concilia

ordinarie non instituuntur ad dogmata fidei constituenda; id enim proprium est generalium Conciliorum, sed tantum ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam, et mores corrigendos. Itaque ex se, et ordinarie invalida sunt ad constituenda dogmata fidei. Si tamen aliqua urgente necessitate definiant aliquid de fide, et eorum decretum a sede Apostolica approbetur, nihil obstat, quo minus valida esse possint.

CAPUT VIII.

Solentur argumenta ex Conciliorum erratis.

Enumerant denique adversarii errores Conciliorum, et præcipue Hermannus lib. III, cap. 15. et 16. Prolegomen., et lib. Protestantium, qui inscribitur: «Causa cur electores etc.» Sed e maximo numero errorum, trium tertia pars eget aliqua discussione. Trium enim generum errores in Conciliis adversarii observarunt. Quosdam errores veros et crassos, sed Conciliorum illegitimos et a Pontificibus reprobatorum, ut Ariminensis, Seleuciensis, Ephesini II, quos frustra enumerant, cum nihil faciant contra nos. Vide quæ diximus de Conciliis reprobatis, lib. I, cap. 7 et 8.

Alios deinde errores non veros, sed fictos Conciliorum legitimorum, et probatorum: Omnia enim quæ ipsi non probant, vocant errores. Hoc modo dicunt errasse Concilium Chalcedonense, in quo sanctimoniales prohibent votum continentiæ violare, et Concilium Carthaginense V, in quo statuitur, ne altaria erigantur sine reliquiis Martyrum. Sed dum hæc dicunt, assumunt quod probandum erat.

Alios denique errores observant in veris, legitimisque Conciliis, qui revera speciem aliquam erroris habere videntur, id est, ejusmodi sententias videntur continere, quæ et nostro et illorum consensu judicantur erroneæ, atque hos dumtaxat examinare, et diluere debemus.

Primo loco Calvinus adducit Concilium 400 Prophetarum, qui omnes errarunt, ipso Deo protestante se misisse spiritum mendacem in ore ipsorum, III Regum XXII. Sed

quale, quæso, Concilium illud fuit? Num cum non erant illi Prophete Domini; primum cum 400 illi Prophete sententias suas dixissent, legimus quævisse Regem Josaphat a Rege Achab, an non esset aliquis Propheta Domini, per quem Dominus interrogari posset? Achab autem respondisse: *Remansit unus, sed ego odi illum.* Deinde Concilia, non Prophetarum, sed sacerdotum esse debent. Denique Concilium illud, ab Achab Rege non a summo Pontifice coactum fuit, proinde nihil mirum, si erravit.

Proponunt secundo Calvinus et Brentius Concilium Judæorum, præside summo Pontifice Caipha, in quo excommunicati sunt, qui confitebantur Jesum esse Christum, Joan. IX et postea Christus reus mortis judicatus est Joan. XI et Marc. XIV.

Respondeo, quidam aiunt, quæstionem fuisse de facto, non de jure, quam Concilium illud judicavit, videlicet, num Jesus necandus esset; In ejusmodi autem judiciis Concilia errare posse, non dubium est. At quæstio illa etiam si de facto esset, tamen involvebat quæstionem de fide gravissimam, nimirum an Jesus esset verus Messias, et Dei Filius, atque adeo Deus verus. Quocirca erravit in fide perniciosissime Caiphas cum universo Concilio, cum judicavit Jesum blasphemasse qui se Dei filium appellaverat.

Alii dicunt, Pontificem, et Concilium errasse, quantum ad errorem propriæ mentis, non tamen errasse in sententia, quam protulit. Vere enim Jesus erat reus mortis, quia peccata nostra in seipso purganda susceperat, et vere expediebat, eum mori pro populo. Quare Joan. cap. XI dicit Caipham prophetasse. At licet verba Caiphæ bonum sensum recipiant, non tamen omnia, cum enim ait de Christo: *Blasphemavit, quid adhuc egenus testibus?* Certe tunc non prophetavit, sed blasphemavit.

Alii dicunt, Concilium illud errasse, quia non processit secundum morem legitimi iudicii: sed tumultuaria conspiratione, subornatis falsis testibus, Christum damnavit. Id quod adeo notum erat omnibus, ut etiam Pilatus sciret per invidiam eum fuisse traditum sibi a Pontificibus, ut habemus Mat. XXVII. Atque hæc quidem responsio probabilis est. Quia tamen non est inferiorem judicare, an superiores legitime procedant, necne, nisi manifestissime constet intolerabilem errorem committi; et credibile est, Deum non permissurum, ut Concilia, quibus summus

Pontifex præsides, non legitime procedant : Ideo respondemus, Pontifices et Concilia Judæorum non potuisse errare antequam Christus veniret, sed eo præsentate potuisse, imo fuisse prædictum erraturos Judæos, et Christum negaturos, Isai. VI, Daniel. IX, et alibi. Sicut enim non est necessarium, ut Vicarius Papa non possit errare, cum ipse Papa regat Ecclesiam, et ab errore defendat; Sic etiam non fuit necessarium, ut Pontifices Judæorum non possent errare, quando Christus, summus totius Ecclesiæ Pontifex præsens aderat, et Ecclesiam per se administrabat.

Tertio videtur Lutherus reprehendere Concilium Apostolorum, de quo Act. XV. Dicit enim in assert. art. 29. Jacobum mutasse Petri sententiam. Constat autem sententiam Petri, qui judicaverat, non debere Gentes cogi ad legalia, fuisse bonam et veram; nam eam tuetur Paulus in tota epist. ad Galatas, ergo sententia Jacobi, quam Synodus tota secuta est, fuit mala, et falsa, quæ nimirum jussit Gentes abstinere a sanguine, et suffocato, quod nihil aliud est, quam judaizare. Item Lutherus in lib. de Conciliis, parte prima, multa dicit de hac lege Apostolorum, et quamvis non audeat asserere fuisse malam, tamen inde probat, Concilium nihil prodesse, quia non potest defendi ista lex, nisi dicamus Concilium non obligare.

Respondeo, non desunt veteres, qui negent Concilium Apostolorum, quidquam præcepisse de abstinentia ab esu sanguinis, et suffocatorum animalium.

Irenæus enim lib. III, cap. 12. hunc locum bis adducens, semper omittit suffocatum, et nomine sanguinis videtur intelligere homicidium. Cyprianus lib. III ad Quirinum circa finem aperte dicit, Apostolos tantum præcepisse, ut abstineret ab idololatria, fornicatione, et sanguinis effusione. Chrysostomus et Eusebius in hunc locum, intelligunt per suffocatum homicidium. Nihilominus tamen omnibus codicibus Græcis, et Latinis invenimus sanguinem, et suffocatum, et constat ex Tertull. in Apologetico, cap. 9. et ex Concilio Gangrensi, can. 2. per multos annos servatum in Ecclesia hoc præceptum, ita, ut non vincerent Christiani sanguine, nec suffocatis animalibus. Et præterea nulla erat ratio, cur Apostoli prohiberent homicidium; solum enim voluerunt prohibere quaedam, de quibus Gentiles dubitabant, an essent peccata, homicidium autem esse

peccatum apud omnes semper in confesso fuit.

Respondemus igitur, Apostolos in primis prohibuisse fornicationem, quia illa non videbatur peccatum Gentilibus, cum nullis legibus puniretur; Deinde imperasse abstinentiam ab immolatis simulacrorum, sanguine, et suffocato, non ut legis veteris observantiam, sed ut sua, id est, Apostolica præcepta, idque in eum finem, ut facillime Ecclesia, ex Judæis, et Gentibus coalesceret. Non enim potuissent in illis initiis Judæi ferre Gentilium societatem, si eos vidissent vesci carnibus immolatis, aut sanguine, aut suffocato, a quibus illi valde abhorrebant. Postea vero quam Ecclesia crevit, et finis ille legis cessavit, lex etiam per se cessavit. De qua re sic loquitur S. Augustinus lib. XXII contra Faustum, cap. 13. : « Si hoc tunc Apostoli præceperunt, ut ab animalium sanguine abstinere Christiani, ne præfocatis carnibus vescerentur, elegeris mihi videntur pro tempore rem facilem, et nequaquam observantibus onerosam, in qua cum Israelitis etiam Gentes propter angularem illum lapidem, duos parietes in se contentem, aliquid communiter observarent. » Et infra : « Transacto vero illo tempore, quo illi duo parietes, unus ex Circumcisione, alter ex Præputio venientes, quamvis in angulari lapide concordarent, tamen suis quibusdam proprietatibus distinctius eminebant : et ubi Ecclesia Gentium talis effecta est, ut in ea nullus Israelita carnalis appareat, quis jam hoc Christianus observat, ut turdos, vel minores aviculas non attingat, nisi quarum sanguis effusus est, aut leporem non edat, si manu in cervice percussus, nullo cruento vulnere occisus est? Et qui forte pauci adhuc tangere ista formidant, a cæteris irridentur. » Hæc ille.

Itaque, neque Concilium erravit neque Jacobus Petri sententiam mutavit, sed antequam res definiretur, putavit addendum sententiæ Petri hoc præceptum positum, et temporale, et postea ex communi sententiâ res definita est. Vide Hieronymum in epistola ad Augustinum, quæ est 11. inter epistolas Augustini, ubi dicit, Jacobum, et omnes alios Petri sententiæ acceperunt.

Quarto, proferunt Concilium Neocæsariense, confirmatum a Leone IV, dist. 20. can. de libellis, et receptum in Concilio Nicæno I, ut dicitur in Concilio Florentino sess. VII. Nam in hoc Concilio can. 7. inve-

nitur exploratus error, quo prohibentur secundæ nuptiæ : « Presbyterum, inquit Concilium, convivio secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum præcipiatur secundis nuptiis penitentiam tribuere. » Quis erit ergo Presbyter, qui, propter convivium, illis consentiat nuptiis, quas tamen Paulus concedit I. Cor. VII : *Si dormierit vir ejus, liberata est, cui vult nubat, tantum in Domino?* (1)

Respondeo, Concilium loqui de eo, qui duas simul uxores habet, ut exponit recte Glossa 31. quæst. 1. can. De his qui frequenter. Vel secundo dici potest, non prohiberi secundum Matrimonium, sed solemnitatem secundi Matrimonii, cui solemnitati proprie convenit nomen nuptiarum. Celebritas enim nuptiarum tantum semel in Ecclesia fieri consuevit, nimirum quando Virgines conjuguntur, ut Isidorus testatur lib. II de officii, cap. 17. ubi dicit, solum in primis nuptiis dari anulum, et velum quoddam, partim album, partim rubrum, quod flammam dicebatur; a quo velo nuptias dictas, quia nimirum eo velo obnubuntur capita novarum nuptiarum, testatur Ambrosius lib. I de Abraham, cap. 9. Canon igitur ille prohibet, ne Presbyter celebrati secundi Matrimonii intersit, quin potius penitentiam injungat iis, qui contra morem Ecclesiæ in secundo matrimonio ejusmodi celebritatem adhibuerint.

Quinto, proferunt Nicænum Concilium primum, de quo Lutherus in libro de Conciliis part. 1. dicit, se non intelligere Spiritum sanctum in isto Concilio; nam in uno canone dicit, non esse idoneos ad Sacerdotium eos, qui se castraverunt; in altero prohibet, ne Sacerdotes habeant uxores, et tandem ita concludit pag. 92. : « An vero nihil aliud est negotii Spiritui sancto in Conciliis, quam ut impossibilibus, periculosos, non necessariis legibus suos ministros obstringat, et oneret? » Ibidem Lutherus refert canonem erroneum Nicæni Concilii de rebaptizandis Paulianis, et similem Concilii Iconii ex lib. VII histor. Eusebii cap. 6. Item Lutherus ibidem, Brennius, et Hermannus, damnatam esse militiam asserunt in eodem Concilio, quam tamen constat ex approbatione Joannis Baptistæ Luc. III, esse licitam. Sic autem habet canon 11. Concilii : « Qui vere per Dei gratiam vocati primo quidem

ostenderunt fidem suam, deposito militiæ cingulo, post hæc autem ad proprium vomitum reversi sunt, ut et pecunias darent, et ambient redire rursus ad militiam; isti decem annis sint inter penitentes, postquam triennio fuerint inter audientes, id est, Catechumenos. »

Respondeo, Concilium Nicænum tanta semper apud omnes Patres fuisse auctoritatis, ut mirum sit, Luthero in mentem venire potuisse, ut aliquid adversum hoc Concilium scriberet. Sed nimirum ita oportuit hæreticos prodi, dum ea vituperant, que omnis Catholica Ecclesia semper probavit. Sed ad rem. Displicet Luthero injunctam Ecclesiasticis viris legem continentiæ, ideoque Concilium errasse clamat. At nobis Lutherus errat, et verbo, et facto, non Concilium; de qua re propria instituetur suo loco disputatio.

Quod autem reprehendit canonem de rebaptizandis Paulianis, ignorantiam suam prodiit. Pauliani enim, cum primum hominem Christum crederent, et Trinitatem aperte negarent, non baptizabant in nomine Trinitatis; proinde nec vere baptizabant. Porro Concilium Iconii particulare fuit, et improbatum a summo Pontifice, sicut Concilium Carthaginiense sub Cypriano celebratum, qualia Concilia nos minime defendimus.

Jam quod attinet ad militiam, Nicæna Synodus non prohibet militiam, nisi quatenus aliquando signum est idololatriæ. Sciendum enim est, olim cingulum militiæ fuisse rem magno honoris, et etiam commodi, propter magna privilegia concessa militibus; et propterea antiquos illos Imperatores Ethnicos, tempore persecutionis consuevisse adferre cingulum militiæ, et exauthorare eos, qui Christiani inveniebantur, et fidem negare notebant. Quod patet ex Eusebio lib. VIII hist. cap. 4. ubi dicit, initium persecutionis Diocletiani cepisse a Christianis, quibus militiam negabatur, nisi immolarent idolis. Et lib. IX, cap. 40. dicit, Licinium quoque initio suæ persecutionis, Christianos de Palatio, et de omni militiâ expulsi. Item ex Rufino, qui lib. X hist. cap. 32. ubi de Juliano ait, militiæ cingulum non dari, nisi immolantibus, jubet; et lib. XI, cap. 2. dicit, Valentianum a Deo recepisse imperium, quia pro ejus fide, tempore Juliani, militiæ cingulum spreverat.

(1) I. Cor. VII, 39.

Quoniam ergo tunc quidam Christiani milites ardore fidei cingulum abiciebant, maleles potius sine honore, quam sine fide vivere; deinde autem seducti a Diabolo, iterum ambiebant cingulum, parati fidem negare: ideo Concilium in hos tam severam poenitentiam constituit. Hæc ita esse patet: Primo, ex Theodoro Balsamone, et Zonara, qui ita exposuerunt in commentariis horum canonum. Secundo, ex Rufino, qui lib. X hist. cap. 6. enumerans canones Nicæni Concilii, hunc ita ponit: « Qui propter confessionem militiam abjecerant etc. » Tertio ex ipso canone; nam toto canone agitur de lapsis; et primum quidem de iis, qui ob metum vite, aut opum amittendarum lapsi fuerant, negando fidem injungit Concilium poenitentiam decem annorum; deinde iis, qui militiam ambierant, quam pro fide contempserant, injungit tredecim annorum poenitentiam, quia nimirum isti gravius lapsi erant; priores enim simpliciter negaverant, isti autem post gratiam confessionis negaverant, in quo major ingratitude erga Deum invenitur.

Sexto, profert Hermannus Concilium Arelatense II, in cujus secundo canone sic dicitur: « Assumi aliquem ad sacerdotium, in vinculo conjugii constitutum, nisi fuerit promissa conversio, non oportet. » Hic duos errores notat Hermannus Hamelmannus. Unum, quod non liceat Sacerdotibus uti suis uxoribus, cum id sit contra Concilium Gangrense, in cujus can. 4. excommunicantur ii, qui nolunt interesse sacrificio, quod offertur a Presbytero conjugato. Est autem Gangrense Concilium receptum a Leone IV, dist. 20. canon. De libellis. Imo etiam contra Concilium Nicænum, in quo approbata est sententia Paphnutii, qui censuerat, non debere prohiberi Ecclesiasticos a consuetudine cum propriis uxoribus, ut patet ex Socrate lib. I, cap. 8. ex quo sequitur, necessario errare Concilium Arelatense, vel Concilium Gangrense, et Nicænum. Alterum errorem notat in illa voce *Conversio*, non enim convertimur nisi a malo; qui ergo jubet conjugatum converti, conjugium damnat, quæ est hæresis damnata in eodem Gangrensi Concilio can. 1.

Respondeo, illa Concilia non pugnare inter se, nec ullum eorum errasse; nam Concilium Gangrense edidit canones contra eos, qui putabant, nuptias, et esum carniæ absolute esse mala, et a Diabolo; quæ fuit hæ-

resis Manichæi, et postea Eustathii Sebasteni, contra quem Gangrense Concilium celebratum est. Quia ergo hæretici isti ita horrebant nuptias, ut etiam Presbyteri qui uxores habuerant, etiamsi jam eos non haberent (saltem quasi uxores) ferre non possent; ideo Concilium etiam istum canonem addendum putavit. Unde in ipso canone sic habemus: « Quicumque discernit, a Presbytero, qui uxorem habuit, quod non oportet, eo ministrante, de oblatione percipere, anathema sit. » Ubi vides agi de eo, qui habuit uxorem, non qui habet.

Ad illud de Concilio Nicæno supra respondimus, non fideliter narratum esse historiam a Socrate. Ac, ut alia nunc argumenta præmittamus, id satis colligitur ex isto Concilio Arelatensi. Hoc enim Concilium celebratum est mox finito Nicæno Concilio, et in eo recepti sunt canones Nicæni, ut patet ex eo, quod fere omnes in hoc Concilio repetuntur. Cum ergo etiam istum hic inveniamus, sine dubio, vel hic etiam fuit in Concilio Nicæno, vel saltem non est ei contrarius; nulli enim unquam Catholici repugnaverunt Nicæno Concilio.

Ad ultimum dico, conversionem non solum dici a statu malo ad bonum, sed etiam a bono ad meliorem, quare Gregorius lib. II, epist. 100. vocat conversionem, professionem Monachatus, et exstat titulus in Jure canonico de conversione conjugatorum.

Septimo, profert Hermannus Hamelmannus Sirmiense Concilium, quod videtur receptum, quia damnata est in eo hæresis Photini, et tamen aperte in eo Concilio confirmata est hæresis Ariana. Idem dici potest de Sardicensi, quod receptum est a Leone IV, dist. 20. can. De libellis. Et tamen B. Augustinus lib. III contra Cresconium, cap. 34. dicit: « Disce, inquit, quod nescis, Sardicense Concilium Arianorum fuit etc. »

Respondeo: hæc argumenta procedere ex ignorantia historiarum; multæ siquidem confessiones editæ sunt in Concilio Sirmiensi, præter Photini damnationem, aliæ Catholicæ, aliæ hæreticæ, ut nos supra docuimus, et perspicuum est ex Hilario in lib. de Synodis, Sardicense autem mox in duas partes divisum fuit, et quidem una pars, quæ erat Occidentalium 300 Episcoporum, cum quibus etiam erant Legati Julii Papæ, pro fide Catholica et Athanasio restituendo fuit; ut patet ex Hilario lib. de Synodis, et ex Athanasio in Apologia secunda, atque hanc

partem confirmavit Leo IV. Altera pars fuit Orientalium 70 Episcoporum, qui seorsim convenientes fidem Catholicam, et Athanasium damnaverunt. Et de hac loquitur Augustinus, qui etiam non videtur legisse aliud ex Concilio Sardicensi, quam id, quod Orientales miserant ad Africam, ut unirent sibi Donatistas.

Octavo, profert idem Hermannus Hamelmannus Concilium Laodicænum, in cujus primo capite statuitur, ut secundum indulgentiam reddatur communio iis, qui secundis nuptiis juncti sunt: Ex quo videtur, Concilium antea abstulisse communionem iis, qui secundo uxorem duxerant, et postea illam eis reddere condonando peccatum; id enim significat: secundum indulgentiam.

Respondeo primo, fortasse loquitur Concilium de iis, qui in secundo Matrimonio adhibent solemnitate, ut diximus de Concilio Neocæsariensi. Secundo dico, Concilium non errasse, etiamsi loquatur de secundo Matrimonio, sed errorem potius correxisse; apparet enim ex hoc loco, aliquos Episcopos particulares, ex zelo, non secundum scientiam, negasse communionem bigamis, quorum errorem Concilium corrigit, et jubet bigamis communionem restitui; nam etiam ideo initio canonis vocat nuptias bigamorum liberas et legitimas. Illud vero, *Secundum indulgentiam*, sumptum est ex Paulo I. Cor. VII, qui ait: Usus conjugii se non imperare, sed indulgere. Ut ergo Paulus cum ait, se indulgere usum conjugii, non vult dicere, se ignoscere peccatum, sed se concedere minus bonum, quamvis optaret majus bonum ab illis teneri; ita Concilium hoc dicit, se indulgere secundas nuptias, id est, concedere, ut minus bonum, quamvis cuperet magis eligi viduitatem, quæ est bonum quoddam excellentius conjugio.

Nono, profert Hermannus Hamelmannus Concilium secundum generale, in cujus can. 5. duo inveniuntur errores, pugnantés cum aliorum Conciliorum decretis. Unus est, quod primatus Ecclesiasticus sit Romani Pontificis: Alter, quod post Romanum Pontificem debeat esse immediate Episcopo Constantinopolitano; quæ duo iterum renovata sunt in Concilio Chalcedonensi act. ult. Primus error pugnat cum Concilio Nicæno, in cujus can. 7. tribuitur primatus Episcopo Hierosolymitano; et cum Concilio III Carthaginiensi, cap. 26. ubi decernitur, neminem debere vocari Principem Sacerdotum,

aut summum Sacerdotem. Secundus error pugnat cum Concilio Nicæno can. 6. ubi tribuitur secundus locus Alexandrino, tertius Antiocheno Episcopo, quem canonem frequenter citat Leo I in epist. 53, 54 et 55.

Respondeo, primum non esse errorem, nec pugnare cum ullo Concilio. Quod autem Hermannus adducit ex can. 7. Concilii Nicæni, nihil valet. Ibi enim tribuitur Hierosolymitano Episcopo aliquis honor, non tamen primatus in omnem Ecclesiam. Imo aperte subjicitur in eo Concilio sedes Hierosolymitana non solum sedi Romane, Alexandrinæ, Antiochenæ, sed etiam Cæsariensi, quæ Palæstinae Metropolitana sedes erat, ut patet tum ex can. 6 et 7. ipsius Concilii, tum ex Leone locis notatis, et ex S. Hieronymo in epist. ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani. Quod vero addit ex Concilio Carthaginiensi, adhuc magis est impertinens; nam Concilium illud nationale fuit, nec ferebat leges universæ Ecclesie, sed tantum Episcopis Africa. Itaque non prohibuit, nec potuit prohibere, ne Romanus Pontifex diceretur Princeps Sacerdotum, vel summus Sacerdos, sed tantum ne ita appellaretur ullus Metropolitanus Africa.

Secundus error non proprie potest dici error, decretum enim illud de honore sedium, sicut a Concilio Nicæno factum fuerat, ita poterat ab alio simili Concilio mutari. Tamen quia sine justa ratione mutabatur a Concilio Constantinopolitano, et postea a Chalcedonensi Pontifices Romani Damasus et Leo illud probare noluerunt, neque eorum Pontificem temporibus decretum illud executioni mandatum est, ut patet ex Leone epist. 33. ad Anatolium, ubi loquens de decreto Concilii Constantinopolitani: « Frustra, inquit, quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negavit effectum. » Et in epist. 55. ad Pulcheriam, loquens de decreto Concilii Chalcedonensis: « Consessiones, inquit, Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum, regulis repugnantés, in irritum mittimus, et per auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus. »

Decimo, profert Hermannus Hamelmannus Concilium Carthaginiense III, cap. 47. ubi numerantur in canone Scripturarum aliquot libri Apocryphi, ut Tobias, Judith, Baruch, Sapientia, Ecclesiasticus, et Machabei, contra auctoritatem Concilii Laodicæni

cap. ultimo, ubi isti omnes libri rejciuntur a canone.

Respondeo in primis. Concilium Carthaginiense esse majoris auctoritatis, quam Laodicænum; tum quia posterius, tum etiam quia nationale fuit, Episcoporum 44, et præterea confirmatum a Leone IV, dist. 20. can. De libellis: Laodicænum autem fuit provinciale Episcoporum 22, et non confirmatum a Pontifice. Itaque hic posset habere locum, quod ait Augustinus, Concilia priora emendari a posterioribus. Dico tamen secundo, neutrum Concilium errasse. Nam Concilium Laodicænum posuit in canone eos libros, de quibus Episcopi ejus Concilii certi erant, alios autem omisit, non quidem negans, eos esse canonicos, sed nolens rem dubiam definire; Concilium autem Carthaginiense re magis discussa definivit id, quod prius Concilium reliquerat sub dubio.

Undecimo, profert Concilium Toletanum I, in ejus can. 47. scribitur, posse admitti ad communionem eum, qui concubinam habet, modo non sit uxoratus, et est hoc Concilium jussu Leonis I celebratum, ut patet ex cap. 21. Respondeo, hoc loco concubinam vocari uxorem ductam sine dote, et externa solemnitate, ut recte a Gratiano notatum est dist. 34. canon. Omnibus; quod est conforme Juri civili, ut patet ex Novella 18 Justiniani. Quomodo Genesis XXV Agar et Cethura dicuntur concubinæ Abraham, quæ tamen veræ uxores erant, ut patet ex Gen. XVI de Agar, et Gen. XXV de Cethura.

At objicies, quia beatus Leo, qui hoc Concilium fieri jussit, et probavit in epist. 92. ad Rusticum Narbonensem, cap. 4. loquens de uxore et concubina, dicit: Concubinam non esse vere uxorem, neque conjunctionem cum ea esse Sacramentum, vel Matrimonium; et propterea eam mulierem, quæ nubit viro habenti concubinam, non peccare quasi nubat homini conjugato, quia vir habens concubinam, non potest vocari conjugatus. Respondeo, Leonem aliter accipere nomen concubinæ, quam Patres ejus Concilii acceperint; ipse enim vocat concubinam eam, quæ assumitur ad consortium thori, sine mutuo consensu perpetuo vivendi. Concilium autem vocat concubinam eam, quæ ducitur cum eo consensu, sed privatim expresso, non per publica instrumenta.

At, inquit, si Leo fuit auctor hujus Concilii, quomodo absolute negavit, concubinam dici posse uxorem? Respondeo, Leo-

nem non fuisse auctorem totius Concilii, sed tantum ultimi canonis. Initio enim Concilii, dicitur, Concilium hoc congregatum tempore Honorii et Arcadii Imperatorum, quo tempore nondum erat Pontifex Leo; ipse enim creatus est tempore Theodosii junioris, triginta tribus annis post mortem Arcadii, ut patet ex Chronico Prosperi. Deinde in ultimo capite ponitur quedam explicatio fidei, quæ dicitur facta jussu Leonis Pape. Quæ non possunt coherere, nisi dicamus, Concilium Toletanum habitum fuisse ante tempora Leonis; sed postea, tempore Leonis, factam fuisse illam explicationem fidei, et annexam eidem Concilio, quia idem Episcopi huic explicationi subscripserunt, qui antea in Concilio fuerat. Et certe magna conjectura hujus rei esse potest, quod videamus, ante illam explicationem fidei poni Episcoporum subscriptiones, quibus finitur Concilium; et deinde alias eorumdem subscriptiones post illam explicationem fidei. Itaque S. Leo non confirmavit, nisi ultimum illum canonem suo tempore factum.

Duodecimo, profert Hermannus Hamelmannus Concilium Wormatiense, in cujus canone tertio invenitur exploratus error: Jubentur enim fures occulti explorari per sacræ Eucharistiæ perceptionem. Quem esse errorem docet beatus Thomas part. 3. qu. LXXX. art. 6. ad 3. Respondeo, Concilium fuisse provinciale, non confirmatum, imo potius reprobatum, quoad illum canonem, a summis Pontificibus, ut ibidem B. Thomas ostendit.

Decimotertio, proferunt alii canones VI Synodi. Illi enim canones videntur recepti; nam Adrianus I in epistola ad Tharasium, quæ est in secund. act. VII Synodi, dicit, hos canones divine et legaliter esse prædicatos. Item Nicolaus I epist. ad Michaelem, et Innocentius III cap. A multis, extra de estate ordinandorum, et VII Synodus act. 2, 3, 4, 5 et 6. his canonibus utuntur. At inveniuntur in his canonibus magni errores. Nam can. 2. recipitur Concilium sub Cypriano de rebaptizandis hereticis: quod erroneum fuisse probat Augustinus passim in libris septem de Baptismo. Item can. 72. judicantur irrita, et solvenda conjugia Catholicorum cum hereticis, qui est expressus error: Etsi enim peccat Catholicus ducens hereticam uxorem, et contra; tamen Matrimonium est Sacramentum propter characterem Baptismi, quem hereticus retinet,

et ideo tale conjugium solvi non potest.

Respondeo, non solum hos duos, sed etiam multos alios canones esse erroneos in istis canonibus, sed non sunt editi isti canones ab ullo legitimo et probato Concilio. Constat enim ex Tharasio in VII Synodo act. 4. hos canones non esse editos a VI Synodo, quæ fuit tempore Agathonis, et Constantini, sed post multos annos tempore Justiniani II Imperatoris, cui Concilio non adfuit Romanus Pontifex, nec per se, nec per Legatos, neque postea Concilium confirmavit, sed aperte reprobavit, ut testatur Beda in lib. de sex ætatibus in Justiniano, et Paulus Diaconus in vita ejusdem Justiniani, et Platina in vita Sergii.

Ad verba Adriani respondeo, illum solum recitare sententiam Tharasii, nec refellere, quia ille can. 82. de picturis, utilis erat eo tempore ad questionem de qua agebatur. Ad Nicolaum respondeo, verba ejus esse pro nobis; dicit enim, se citare illum canonem Græcorum, quomodo Paulus citavit verba Ethnicorum Poetarum. Ad Innocentium dico, cum nihil ibi definire de his canonibus, sed tantum citare unum canonem ex istis. Quod autem citaverit nomine VI Synodi, factum est, vel quia sie vocantur communiter, licet vere non sint; vel quia Innocentius ex Gratiano dist. 32. can. Si quis, hunc canonem accepit; Gratianus autem sæpe in hac parte erravit, tribuens opera iis, quorum non sunt. Ad VII Synodum dico, semper citari hos canones a privatis hominibus in ea Synodo inter disputandum, non tamen aliquid definiri a tota Synodo. Nam definitio Concilii habetur act. 7. tantum; ibi autem nulla fit mentio horum canonum. Vide Franciscum Turrianum in libro de VI Synodo, et ea quæ nos disseruimus de his canonibus tom. I, lib. II de Pontif. cap. 14.

Proferunt decimoquarto Hermannus Hamelmannus lib. III prolegom. cap. ult. Calvinus lib. I instit. cap. 14, §. 14 et sequent. et lib. IV, cap. 9, §. 9. necnon Magdeburgenses cent. I, lib. II de Pontif. cap. 14. Proferunt decimoquarto Hermannus Hamelmannus lib. III prolegom. cap. ult. Calvinus lib. I instit. cap. 14, §. 14 et sequent. et lib. IV, cap. 9, §. 9. necnon Magdeburgenses cent. I, lib. II de Pontif. cap. 14. Proferunt decimoquarto Hermannus Hamelmannus lib. III prolegom. cap. ult. Calvinus lib. I instit. cap. 14, §. 14 et sequent. et lib. IV, cap. 9, §. 9. necnon Magdeburgenses cent. I, lib. II de Pontif. cap. 14. Proferunt decimoquarto Hermannus Hamelmannus lib. III prolegom. cap. ult. Calvinus lib. I instit. cap. 14, §. 14 et sequent. et lib. IV, cap. 9, §. 9. necnon Magdeburgenses cent. I, lib. II de Pontif. cap. 14. Proferunt decimoquarto Hermannus Hamelmannus lib. III prolegom. cap. ult. Calvinus lib. I instit. cap. 14, §. 14 et sequent. et lib. IV, cap. 9, §. 9. necnon Magdeburgenses cent. I, lib. II de Pontif. cap. 14.

et, antiquiora Concilia recentioribus anteponenda; necessarium sit hoc Nicænum esse rejciendum.

Quod pugnet Nicænum secundum cum antiquiore Constantiopolitano, patet ex ipso Nicæno II, act. 6. ubi fatentur Patres tempore superioris Imperatoris definitum fuisse in Concilio Constantiopolitano, imagines non esse ullo modo colendas; quod vero pugnet cum Concilio Francofordiensi posteriori, in quo etiam legati Romani Pontificis fuerunt, probant adversarii. Primo ex Adone, Aimonio, Abbate Urspergensis, Platina, aliisque historicis, qui ubi loquuntur de temporibus Caroli et Adriani, dicitur, in Synodo Francofordiensi damnatam VII Synodum Græcorum, secundo, probant ex libris quatuor Caroli Magni; qui nuper prodierunt, id est, anno 1549, iis enim libris Carolus Magnus totis viribus contra imagines et VII Synodum pugnat, et ibidem legimus, hos ipsos libros in Francofordiensi Synodo approbatos.

Respondeo, Nicænam Synodum cum nullo legitimo Concilio pugnare. Ac primum, quod attinet ad Constantinopolitanum sub Imperatore Constantino Copronymo, constat illud non fuisse generale, nec legitimum ullo modo, cum in eo non interfuerit Romanus Pontifex, nec per se, nec per Legatos: ut Joannes, Zonaras, et Cedrenus referunt in vita Constantini Copronymi, et idem fatentur Magdeburgenses cent. VIII, cap. 9. colum. 551. Sine Pontifice autem Romano non posse œcumenica Concilia celebrari, patet ex regula Nicæni Concilii, quæ est apud Socratem lib. II, cap. 13. Quid, quod nec adfuerunt tres alii præcipui Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, ut ex eisdem Zonara, Cedreno, et Magdeburgensibus patet. Quomodo ergo generale Concilium dici potest, cui neque Occidentis, neque Orientis, neque Meridies consensit; sed pauci duntaxat Episcopi ex Aquilone? Denique, quotquot exstant historici, tum Græci, ut Zonaras, Psellus, Photius, Nicetas, Cedrenus; tum Latini, ut Regino, Sigebertus, Ado, Paulus Diaconus, Urspergensis, alique permulti; omnes Concilium hoc vel aperte reprehendunt, vel inter Concilia Ecclesiæ non numerant.

De Concilio autem Francofordiensi, quo præcipue nituntur adversarii, dico tria. Primum, quidquid illud Concilium definierit, non esse magni faciendum; nam sine dubio illi

anteponendum est Concilium Nicænum II, quod certum non fuisse universalis, antiquius, et sine controversia a summo Pontifice approbatum. Nam constat ex ipso Concilio, adfuisse legatos Papæ Adriani, et rursum approbatum a Leone III, patet ex Ivone IV. part. cap. 447.

Dico secundo, si verum est quod dicunt Centuriatores Cent. VIII, cap. 9, col. 639. nihil nobis eam Synodum obesse; nam ipsi dicunt, Synodo Francofordiensi non consensisse, sed repugnasse Adrianum et Legatos ejus. At certum est, Synodum, cui repugnat Romanus Pontifex, nullius esse auctoritatis, ut patet, tum ex Gelasio, in tomo de vinculo anathem. tum experientia. Nulla enim Synodus unquam habita est legitima, cui Romanus Pontifex repugnaverit. Quid, quod ipsa Synodus Francofordiensi hoc ipsum docet, nam ut ex Carolinis libris patet, Synodus Francofordiensi decrevit, iudicium ultimum controversiarum ad Romanum Pontificem pertinere, et hoc præcipuo argumento refellit Synodum septimam, quia existimavit sine auctoritate Romani Pontificis celebratam; Ergo Synodus Francofordiensi testimonio Magdeburgensium seipsum destruit.

Præterea ibidem Magdeburgenses dicunt, Synodum Nicænam ab Adriano confirmatam, Concilium autem Francofordiense reprobatur Synodum factam sine Papæ auctoritate; ergo iudicio Magdeburgensium, non est Nicæna nostra, sed aliqua alia, quæ reprobatur in Concil. Francofordiensi. Denique ibidem docent Magdeburgenses, in Synodo Francofordiensi non esse definitum, ut imagines tollantur e templis, sed ut in templis quidem maneat, at non adorentur. Cur ergo ipsi e templis imagines tollunt? cur frangunt, cur non servant Francofordiense decretum? Ex quo etiam refellitur mendacium Apologie Anglorum, quæ docet, in Concilio Francofordiensi decretum, ut imagines deleterentur. At e contrario Synodus Francofordiensi, testimonio librorum Carolinorum, Hincmari, et ipsorum Magdeburgensium, anathema dixit iis, qui imagines delere volunt. Præterea, res ipsa idem ostendit: nam si ea Synodus id statuisset, cur non esset factum? Quis enim resisteret in Occidentali Ecclesia decreto Episcoporum omnium, et Regis potentissimi? Non esse autem factum, certo certius est: nulli enim historici id referunt. Imo Jonas Aurelianen-

sis, tanquam rem novam, et sacrilegam refert, quod Claudius Taurinensis in sua diocesi imagines delere voluerit.

Tertio dico, rem esse incertissimam, quid statutum sit de imaginibus in Synodo Francofordiensi: nam antiqui auctores non sibi constant. Nam in primis ipsum decretum Francofordiense, quod citatur præfatione librorum Carolinorum, testatur in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum, quæ Constantinopoli convenerat, et imagines adorari jusserat. Ubi cum nominat Constantinopolim, videtur loqui de Synodo hæreticorum contra imagines. At cum dicit, ibi decretum, ut imagines adorentur, videtur loqui de Synodo Catholicorum.

Pari ratione libri ipsi Carolini dicunt, in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum, quæ facta fuerat Constantinopoli in Bithynia sine auctoritate Papæ, pro imaginibus adorandis, ubi cum nominat Constantinopolim, et dicit, a Synodo abfuisse Papæ auctoritatem, videtur loqui de Synodo hæreticorum; cum autem dicit in Bithynia, et pro imaginibus Synodum celebratam, videtur loqui de nostra Nicæna. Nam Nicæna est Metropolis Bithyniæ, Constantinopolis autem in Thracia est.

Jam vero Hincmarus Remensis cap. 20. libri contra Hincmarum Laudunensem, qui ipso fere tempore floruerat, dicit, in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum, quæ Nicæna convenerat, sine Papæ auctoritate, ubi etiam duo contraria conjungit, ut patet. Aimonius lib. IV, cap. 83. de gestis Francorum, et Abbas Urspergensis in Chronico anni 793, scribunt, in Synodo Francofordiensi damnatam septimam Synodum Græcorum, quæ convenerat Constantinopoli sub Constantino et Irene. Ubi etiam ipsi contraria jungunt inter se. Multi autem historici recentiores dicunt, in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum de tollendis imaginibus, quam Græci septimam generalem dicebant. Ita Platina in vita Adriani, Blondus decadis 2. lib. I. Sabellicus lib. VIII. Enneadis VIII, Paulus Æmiliius lib. II de gestis Francorum.

Propter hanc confusionem Alanus Copus Dialogo 4. et 5. docet, in Synodo Francofordiensi solum damnatam Synodum Constantinopolitanam hæreticam, Nicænam autem non solum non damnatam, sed etiam confirmatam, quam sententiam optarem esse veram, sed tamen suspicor esse falsam.

Primo, quia libri illi Carolini licet falso inscribantur Carolo, ut dicemus, tamen sine dubio scripti sunt tempore Caroli, ut patet ex refutatione eorumdem librorum, quam edidit Adrianus I, et scripti videntur in Concilio Francofordiensi, et acta continere Synodi Francofordiensi. Id enim asserit Hincmarus ejus temporis auctor, et ipsi libri hoc præ se ferunt. Quod autem Synodus, quæ in his libris refatur, sit vere Nicæna II, dubitari non potest, si legantur vel ipsi libri, vel Adriani responsio.

Secundo, quia auctores antiqui omnes conveniunt in hoc, quod in Concilio Francofordiensi sit reprobata Synodus VII, quæ decreverat, imagines adorandas. Ita Hincmarus, Aimonius, Rhegino, Ado, et alii passim docent. Dicere autem hos omnes mentiri, vel libros eorum esse corruptos, ut Copus dicit, videtur mihi paulo durius.

Tertio, quia si isti auctores loquerentur de falsa VII Synodo, id est, de Synodo Constantinopolitana contra imagines, certe meminissent etiam in suis historiis Synodi Nicænae vere VII. At non meminerunt ullius Concilii VII, nisi istius, quod reprobatur dicunt. Neque obstat, quod libri Carolini, ut Abbas Urspergensis et Aimonius dicunt, reprobant Synodum Constantinopoli habitam; Nam Abbas secutus est libros Carolinos, ut etiam Aimonius: auctor autem eorum librorum vel lapsu memorie, vel ex imperitiâ posuit Constantinopoli pro Nicæna. Nam aliqui cum dicat, Synodum celebratam in provincia Bithyniæ, ubi Nicæna est, non Constantinopolis. satis indicat, se de Nicæna loqui, et similiter Abbas, et Aimonius cum dicant, Synodum celebratam sub Constantino et Irene, clare demonstrant se loqui de Nicæna Synodo, etiamsi per errorem nominent Constantinopolim.

Neque etiam obstat, quod Hincmarus et libri Carolini dicant, Synodum reprobatur in Concilio Francofordiensi, fuisse coactam sine auctoritate Papæ, quod est falsum de Nicæna, et verum de Constantinopolitana. Nam Hincmarus secutus est libros Carolinos, ut ipse indicat; auctor autem eorum librorum hoc mendacium finxit, cum aliis multis, ut imponeret Synodo Francofordiensi, ut mox dicemus.

Neque obstat ultimo, quod Platina, Blondus, Sabellicus, et Paulus Æmiliius dicant, reprobatur Synodum de tollendis imaginibus. Nam in primis isti omnes recentiores

sunt. Deinde, quod ipsi dicunt, non pugnat cum antiquorum historicorum dictis; Nam in Synodo Francofordiensi duæ Synodi reprobatae fuerunt, nimirum Constantinopolitana contra imagines, et Nicæna pro imaginibus, ut patet ex libris Carolinis et ex Hincmaro, et forsasse hæc est causa, cur antiquorum historicorum aliqui nominent Nicænam, aliqui Constantinopolim, cum dicunt, Synodum Græcorum reprobaturam in Concilio Francofordiensi.

Videtur igitur mihi, in Synodo Francofordiensi vere reprobaturam Nicænam II Synodum, sed per errorem, et materialiter, eo modo prorsus, quo olim Synodus Arimienensis damnavit homouosion. Nam auctor librorum Carolinorum imposuit Synodo, duoque mendacia illi obrucit. Unum mendacium fuit, in Synodo Nicæna, definitum fuisse, ut imagines adorarentur cultu latræ. Alterum, decretum illud factum a Græcis sine consensu Papæ Romani. His duobus mendaciis pro veritate habitis, Synodus Francofordiensi reprobavit, et merito, Nicænam Synodum, tanquam profanam et illegitimam.

Quod illa duo fuerint persuasa Concilio, patet ex ipsis libris Carolinis; nam in præfatione diserte habetur hoc modo: «*Alta est in medium, scilicet in Synodo Francofordiensi* questio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, ita ut Deificæ Trinitati, servitium, aut adorationem non impenderet, anathema judicaretur. Qui supra, sanctissimi Patres nostri omnimodis orationem, et servitium eis impendere renuentes, contempserunt, atque consentientes, condemnarunt.» Hæc ibi. In ipso etiam opere introducit Constantinus Episcopus Cypri, in Concilio Nicæno anathema dicens iis, qui non adorant imagines eo cultu, quod adoratur sanctissima Trinitas. En clare primum mendacium.

Idem auctor clare docet, ad summum Pontificem pertinere iudicium controversiarum fidei, et ideo Synodum illam pro adorandis imaginibus nihil valere, quod Pontificis auctoritate caret.

Præterea auctores illi antiqui, qui dicunt, reprobatur esse falsam Synodum, quæ decreverat, imagines esse adorandas, sine dubio per illud Adorandas, intelligunt cultu latræ; nam ipsi quoque docent, imagines esse venerandas, et tamen execrantur illam

Synodum, quæ jubet imagines adorari. Ado in Chronico anni 696, dicit, Romæ in die exaltationis Crucis, a toto populo Crucem osculari, et adorari solitam, et etiam in Chronico anni 747, vocat imaginem venerandam, quam everterat Philippicus hæreticus, et restituerat Theodosius Catholicus Imperator. Rhegino lib. I Chronici, sub finem, agnoscit Crucis adorationem; et deurbationem imaginum per Leonem Iconomachum factam, scelus appellat. Joannes Aventinus lib. IV Annalium, dicit, Carolo Magno Imperatore designato, imaginem ejus in templo ab omni populo veneratam, ipso presente. Abbas Urspergensis in Chronico, invehitur in Leonem Isaurum, et Constantinum Copronymum, propter imaginum dejectionem, eosque vocat impios, et Antichristi precursores; et e contrario Gregorium Papam laudat, et sanctum virum fuisse dicit, qui propter imagines Christi et Sanctorum Imperatorem excommunicavit.

Quod autem vere mendacia sint, quod Synodus Nicæna caruerit Papæ auctoritate, et quod decreverit imagines adorandas cultu latria, certissimum est; nam in ipso Concilio Nicæno II, act. 2. recitantur epistolæ Papæ Adriani pro imaginibus, et in omnibus actionibus semper primi subscribunt Legati Romani; deinde quod ad cultum attinet, in I. act. Basilii Ancyranus, qui antea fuerat hæreticus, cum respisceret, et confessionem Catholicam ederet, toto Concilio audiente et probante, dixit se imagines quidem colere, non tamen latria, cum ea soli debeatur Deo. Similiter Constantinus Episcopus Constantiæ Cypri in VII Synodo act. 3. locutus est. Similiter loquuntur etiam cæteri act. 4. et 7.

Neque mirum videri debet, quod auctor librorum Carolinorum tam manifesta mendacia obtulerit Synodo Francofordiensi de Nicæna Synodo paulo ante habita; nam si nunc Magdeburgenses et Calvinus scribere audent, non colere imagines divinis honoribus plane, ut Deos, cum tot libri Catholicorum, et ipsum generale Concilium Latinum, et in Germaniæ finibus Tridenti celebratum, diserte clamant contrarium; quid mirum, si idem confictum sit de Synodo Græca, quam paucissimi legere poterant, et quæ in Oriente celebrata fuerat?

Si dicas, ergo saltem Concilium Francofordiense, quod frequentissimum fuit et legitimum, errare potuit. Respondeo, potuit errare, et erravit non in iuris, sed in facti

quæstione, et præterea non mirum si errare potuit; nam non consenserunt Legati Romani, ut Magdeburgenses dicunt. Papa autem non solum non consensit, sed etiam refutavit Francofordiense decretum, ut patet ex libro Adriani de imaginibus ad Carolum, ubi refutantur omnia mendacia illorum librorum Carolinorum.

Quod autem ex libris Caroli adferunt, in quibus præcipuum firmamentum causæ suæ constituent: Dico, eos libros, neque esse Caroli, neque ejusmodi, quibus ulla fides haberi possit.

Quod Caroli non sint, probatur primo, quia exstat liber Adriani Papæ I ad Carolum, in quo libri isti accurate refelluntur, ex quo Adriani libro perspicue intelligitur, libros istos ab aliquo hæretico compositos, et a Carolo ad Pontificem missos, ut eis responderet. Er̄se autem Adriani hunc librum, qui exstat in III tom. Conciliorum, tum aliunde, tum etiam ex Ivone intelligi potest, qui multa ex hoc libro nomine Adriani in quartam partem sui decreti transtulit.

Secundo, constat ex historiis Græcorum et Latinorum, ut Zonaræ, et Cedreni in vita Leonis Isauri, necnon Pauli Diaconi in vita ejusdem, Romanos Pontifices Gregorium III, Adrianum I, et Leonem III, defecisse a Græcis Imperatoribus, eos excommunicasse, veltigalia eis tribui ex Italia prohibuisse, seque in tutelam Francorum contulisse, atque in eos tandem imperium transtulisse, ea de causa præcipue, quod Græci Imperatores hæresi Iconomachorum patrocinarentur; cum e contrario Francorum Reges in fide antiqua constantes essent. Quomodo ergo verisimile est, Carolum Imperatorem eadem hæresi laborasse, et pro errore Græcorum contra Romanum Pontificem scripsisse? Sed verba Zonaræ audiamus: « Igitur, inquit, Papa Gregorius deserta Imperatoris obedientia ob perversam illius opinionem, pacem cum Francis fecit, cum prius sæpe dedisset operam, ut Leonem per litteras ab odio Dei revocaret, atque ad cultum sacramentum imaginum reduceret. » Et infra in vita Irenes: « Adriano veteris Romæ Papa mortuo, Leo suffectus est, vir reverendus et honorabilis, qui cum se ad Carolum Francorum Regem contulisset, ab eo tempore Roma Franci potius sunt, Carolo a Leone coronato, et Romanorum Imperatore appellato. » Nam Papa Gregorius nihil sibi rei esse voluit cum impiis Ecclesiæ Constantinopolitanæ

gubernatoribus et pacem cum Francis fecit.

Tertio, scribit Jonas Aurelianensis lib. I de Cultu imaginum (floruit autem Jonas tempore Ludovici Pii Caroli filii) Claudium Taurinensem ejus heresis patronum toto tempore, quod vixit Carolus, nunquam fuisse ausum mutire. Idemque ibidem, virum piissimum, ac sanctæ memoriæ Carolum Augustum appellat. Si ergo Iconomachi, vivente Carolo, non audebant hæresim suam prædicare; si defensores imaginum Carolum ut piæ ac sanctum venerabantur, quanta impudentia est, libros contra imagines Carolo attribuere?

Quarto, scribit Paulus Æmilii lib. II hist. Francorum, necnon Rhegino in Chronico, in Concilio quodam Gentiliaci coacto, Pipinum Regem, Caroli Magni patrem, Græcorum errorem contra sacras imagines Imperatoris Græci Legatis presentibus, confutasse; ex eodem quoque Paulo constat, non dia postea ad Concilium, quod Romæ Stephanus Papa celebravit contra eundem Græcorum errorem, misisse Carolum Magnum Episcopos duodecim, ex præcipuis regni. Qua ergo audacia adversarii Christianissimum Principem in Iconoclastam transformare nituntur? præsertim cum Paulo Æmilio in hac parte assentiantur Magdeburgenses Cent. VIII, cap. 9. col. 570.

Quinto, constat ex historicis omnibus, et ex ipsius Caroli epistolis, et carminibus; imo ex ipsis rebus gestis, Carolinum et Adrianum semper conjunctissimos fuisse. Exstat adhuc Adriani epitaphium ab Imperatore Carolo non minus eleganter, quam pie descriptum, apud Onophrium in additione ad Platinam, cujus hoc est initium.

Hic pater Ecclesiæ, Romæ decus, inclytus auctor
Adrianus requiem Papa beatus habet.

Vir, cui vita, Deus, pietas, lex, gloria Christus;
Pastor Apostolicus promptus ad omne bonum.

Et infra:

Post patrem Carolus lachrymans hæc carmina
scripsit.

Tu mihi dulcis amor, te modo plango pater.
Tu memor esto mei, sequitur te mens mea semper.
Cum Christo teneas regna beata poli.

Num credibile est igitur, Carolum alterius religionis ac fidei fuisse, quam Adrianum?

et in ipsum Adrianum tam acriter scripsisse, cum tantopere coluerit, et post obitum eum laudavit?

Denique certum est, Carolum hominem Græcæ et Latine peritum, prudentem et ingeniosum fuisse, libri autem isti hominis barbari, imperiti, levis, ac pene stulti esse videntur. Nam Constantinopolim urbem notissimam in Bithynia esse dicit, cum nemo nesciat esse in Thracia, nisi forte quia frequentes ibi terremotus fiunt, solum mutaverit. Deinde, Concilium pro cultu imaginum Constantinopoli celebratum assertit, cum tamen Nicæna celebratum nemo sit qui nesciat, nisi qui nihil legit. Et quod gravius est, per calumniam et mendacium multa tribuntur isti libri Nicæni Patribus, quæ nunquam dixerunt, et interdum quæ adversarii dixerant: quale est illud, quod Eucharistia sit imago corporis Christi, quod non solum Patres Nicæni non defendunt, ut iste auctor somniat, sed etiam ex professo refellunt. Unde accepit Calvinus alterius mendacii occasionem. Quia enim Iconomachi dixerant, unam solum imaginem adorandam, id est, Eucharistiam, atque hoc dictum Pseudo-Carolo Nicæna Synodo tribuerat; Calvinus placuit, ita rem totam immutare, ac dicere: « Cæterum ne suo solemnî, plaudite, fabula careat, additur clausula (nimirum a Concilio Nicæno) Gaudeant et exultent, qui Christi habentes imaginem, sacrificium illi offerunt. » Quod est mendacium impudentissimum. Concilium enim Nicænum tantum abest, ut voluerit imaginibus sacrificium offerri, ut diserte in act. 7. declaraverit, non veram latriam, sed honorariam tantum adorationem imaginibus deferri.

Accedat postremo, quod liber iste tanquam alter Melchisedech, est sine patre, sine matre, sine genealogia. Prodiit enim repente in lucem nec scitur quando, aut ubi, aut quomodo, aut a quo reperitus, nec habet nomen auctoris, nec impressoris, nec loci, ubi impressus est. Quæ sunt omnia argumenta atque indicia fraudum. Sed esto, sit liber Caroli Magni, quid tandem adversarii obinebant? prorsus nihil. Auctor enim hujus libri diserte oppugnat omnia fere dogmata Calvinistarum; aperte enim docet, ad Romanum Pontificem pertinere ultimum iudicium de controversiis fidei, et eum non a Conciliis, sed a Deo ipso primatum habere. Idem vult exorcismum adhiberi in Baptismo, templa dedicari certo ritu, orandum

esse pro defunctis, Sanctos invocandos, reliquias venerandas, Chrismatis, aquæ, salisque benedicti usum in Ecclesia retinendam; in Eucharistia vere esse corpus Christi, idque adorandum, et tanquam verum ad proprium sacrificium offerendum, quæ sunt omnes exploratæ hæreses apud adversarios.

Si ergo volunt nos credere huic auctori, cum docet Nicenam Synodum errasse, credant eidem ipsi, cum asserit tam multa, quæ jam enumeravimus. Quod si etiam constaret, Carolum ipsum hunc librum scripsisse, et in omnibus cum Calvinistis convenire, quid haberent aliud, quam testimonium unius hominis laici, et militis? quod opponere velle Concilio generali Episcoporum, stultitia est manifesta. Nam ut recte ait Damascenus orat. 2. de imaginibus, Christus non commisit Ecclesiam Regibus et Imperatoribus, sed Episcopis et Pastoribus.

Decimoquinto, proferunt Concilia duo inter se contraria, quibus tamen præfuerunt Romani Pontifices. Nam Concilium Romanum sub Stephano VII, irritavit omnia acta Formosi Papæ prædecessoris sui: deinde Concilium Ravennense sub Joanne IX, irritavit acta Concilii sub Stephano, et approbavit acta Formosi. Vide Sigebertum in Chronico anni 903, Matth. Palmerium in Chronico anni 899, et Platina in vitis horum Pontificum. Respondeo, questionem fuisse de facto, id est, an Formosus fuisset verus et legitimus Papa; et quia Stephanus male informatus, censuit eum non fuisse Papam, acta ejus irritavit. Quia vero Joannes postea re melius investigata, invenit contrarium, corripit errorem Concilii prioris, juxta regulam Augustini, qui dicit, Concilia priora aliquando emendari a posterioribus, nimirum in hujusmodi casibus particularibus.

Decimosexto, proferunt Concilium Romanum sub Nicolao II, in quo definitum est, non solum Sacramentum corporis Christi, sed, et ipsum verum Christi corpus tractari et frangi manibus Sacerdotum, et fidelium dentibus atteri, ut patet ex can. Ego Berengarius, de consec. dist. 2. At hic est error manifestus contra resurrectionem gloriosam Christi, de qua dicit Apostolus: *Christus resurgens a mortuis, jam non moritur* (1). Si enim corpus Christi verum frangitur, et teritur, certe corrumpitur et moritur.

Respondeo, nunquam fuisse questionem,

(1) Rom. VI, 9.

an Christi corpus vere, ut est in se, frangeretur manibus, et dentibus tereretur; certum enim est et semper fuit, Christi corpus incorruptibile nunc existens, non posse frangi et teri, nisi in signo sive Sacramento, ita ut dicatur frangi ac teri, cum signum ejus id est species panis frangitur, et teritur. At quæstio fuit, an signum, quod frangitur, et teritur, sit nudum signum, an vero contineat Christi corpus revera, et quia Berengarius docuerat esse nudum signum, ideo Concilium constituens formam abjuratæ hujus erroris, voluit eum dicere, non solum Sacramentum, sed etiam verum Christi Corpus frangi, et teri; quorum verborum hic est sensus: non teritur, et frangitur nudum signum, sed etiam verum Christi corpus, id est, sed signum habens realiter conjunctum Christi corpus: sive, sed etiam verum Christi corpus ibi præsens existens, frangitur, et teritur, non tamen in se, sed in signo. Quomodo etiam intelligimus, cum Chrysostomus homilia 83 in Matthæum, ait: « O quot, inquit, dicunt, vellem ejus formam, ejus calcæamenta videre. Ipsum igitur vides, ipsum tangis, ipsum comedis. »

Decimoseptimo, proferunt Hermannus Concilium Lateranense sub Innocentio III, in quo definitum est, habendum esse pro articulo fidei, panem et vinum in Sacramento transubstantiari in corpus et sanguinem Christi; At in Concilio Ephesino dicitur anathema omnibus proferentibus aliud Symbolum.

Respondeo primo, Lateranense Concilium non composuisse ullum Symbolum, sed tantum definivisse unam questionem de fide, sicut fecerunt multa Concilia post Ephesinum. Secundo dico, Concilium Ephesinum dixisse anathema proferentibus aliud Symbolum, id est, contrarium Nicæno, non autem aliud, id est, novum, et explicatius. Tertio dico Concilium Ephesinum prohibuisse novi Symboli compositionem Episcopis, et Concilii particularibus, non autem summo Pontifici, aut Concilio generali; nemo enim in parem, vel majorem, habet præcipiendi auctoritatem.

Decimo octavo, proferunt Concilium Constantiense et Basileense, nam illud sess. XIII. excommunicavit omnes communicantes sub utraque specie, istud autem concessit utramque speciem Bohemis. Respondeo, quidquid

sit de horum Conciliorum auctoritate, dico ea non pugnare inter se; nam Constantiense excommunicant eos qui communicant sub utraque specie sine licentia Ecclesiæ. Hic enim intelliguntur præcepta majorum; non enim qui præcepit, privat se auctoritate dispensandi. Concilium autem Basileense dispensavit cum Bohemis, eisque licentiam dedit communicandi sub utraque specie.

Ultimo, proferunt eadem Concilia Constantiense et Basileense, quæ statuunt Concilium esse supra Papam, cujus contrarium habetur in Concilio Lateranensi sess. XI. sed de hac re infra dicemus in fine hujus libri.

CAPUT IX.

Solvitur objectio, ducta ex ratione.

Objiciunt postremo eam rationem. In omni cœtu multitudinis sæpe accidit ut major pars vincat meliorem, igitur in Conciliis Ecclesiæ, ubi definiuntur omnia ad plura suffragia, facile fieri poterit, ut contingat error. Deinde esto, Concilia legitima non possint errare, tamen quis novit, an ullum fuerit unquam legitimum Concilium? Nec enim est Concilium legitimum, nisi Episcoporum fidelium; quis autem scire potest, an qui in Concilio conveniunt, habeant veram fidem, et veram ordinationem? Denique, in antiquis Conciliis convenisse Episcopos ex multis provinciis, questionem propositam diligenter examinasse, subscripsisse deinde sponte sua, non aliqua vi externa coactos, et alia ejusdem generis fecisse, quæ requiruntur ad legitima Concilia, unde novimus, nisi ex fide historicorum? At historici (divinis exceptis) non ramentantur, et certe non firmam et infallibilem fidem faciunt. Restat igitur, ut Conciliorum decreta sint omnia dubia.

Respondemus, in cœtibus humanis aliquando id accidere, ut major pars vincat meliorem: in Concilio autem Ecclesiæ, ubi Spiritus sanctus præsidet: et ubi Christus est in medio eorum, qui in nomine ipsius congregati sunt, et ubi ille adest, cui dictum

est ab ipsa Veritate: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos* (1), non est, quod tale aliquid timeatur. Nam etiam major pars resistat meliori; ut factum est in Concilio Ariminensi, et Ephesino II, tamen nunquam vincit; mox enim irritantur ejusmodi Conciliorum acta ab eo, cui convenit ex officio fratres confirmare, quemadmodum in prædictis Conciliis Ariminensi et Ephesino II, factum videmus.

Ad alteram objectionem respondeo, non esse necessarium, ut sciamus Episcopos, qui ad Concilium conveniunt, habere veram fidem, et veram ordinationem, sed satis esse, si non constet contrarium. Nam etiam si summus Pontifex, quod fieri non posse credimus, et omnes Episcopi, qui ad aliquod generale Concilium a summo Pontifice convocantur, essent corde hæretici; et sola externa professione Catholici, nec vere accepissent sacri ordinis invisibilem characterem, sed nudam impositionem manuum; tamen certi sumus, Deum nunquam permissurum, ut ejusmodi Concilium in decretis suis formandis erraret: Assistit enim Concilio Spiritus sanctus, non tam propter ipsum Concilium, quam propter Ecclesiam universam, quæ divino præcepto tenetur, Episcoporum sententiam non discutere, sed venerari. Itaque ne erraret Ecclesia universa, divina providentia faceret, ut etiam Concilium illud Episcoporum fictorum, vellet, nollet, verissimam fidem Ecclesiæ sequendam proponeret. Proinde, ut conventus aliquis Episcoporum legitimus sit, et dicatur; id solum requiritur, ut Episcopi illi conveniant, qui in Ecclesia ordinarie president, et Episcopi veri, atque Catholici palam ab omnibus habeantur, quidquid sit de iis, quæ in cordibus eorum latent.

Quia tamen non solum scimus Deo curæ esse salutem Ecclesiæ suæ, sed etiam ex Scripturis didicimus, Dei providentiam suaviter omnia disponere: propterea certo credimus, Deum non permissurum, ut in Concilio, quod ab Ecclesia legitimum creditur, conveniant Episcopi, aut omnes, aut promajori parte non legitimi, aut non Catholici. Esset enim vehementer durum ac violentum (etsi non impossibile Deo, qui etiam per judgmentum aliquando corripuit Prophetæ insipientiam) ut Concilium totum hæreticorum,

(1) Luc. XXII, 32.

repugnante voluntate ac sententia, decretum Catholicum conderet.

Ad postremam objectionem quidam respondent, ut Vega in Conc. Trid. lib. III, cap. 39. Concilium esse legitimum, fide Catholica teneri a fidelibus, non quia id historici testantur, sed quia ipsum Concilium hoc definit; solent enim Concilia initio actorum definire, suum conventum esse legitimum, et in Spiritu sancto congregatum.

At profecto non videtur hæc solida responsio; primum, quia vetera Concilia non solebant initio testari, suum conventum esse legitimum, et in Spiritu sancto congregatum; Concilia vero quadam posteriora, ut Constantiense, Basilicense, Lateranense, Tridentinum et alia, id quidem testantur, sed non tanquam decretum aliquod forment de fide. Nusquam enim invenitur inter canones proprio dictos, alicujus Concilii aliquis canon, quo definiatur illud ipsum Concilium esse legitimum, a quo canones illi conditi sunt. Secundo, aut constat nobis aliunde Concilium aliquod fuisse legitimum, dum definire vellet, se esse legitimum, aut non constat. Si constat, frustra conditur tale decretum; si non constat, jam de ipso decreto dubitare incipimus; si enim ambigo, an fuerit legitimum Concilium antequam definiret se esse legitimum, ambigo etiam, an non erraverit in eo ipso decreto, quo se legitimum esse pronuntiavit.

Alii igitur respondent, Concilium aliquod esse legitimum, iis, qui tunc adsunt presentes, evidens esse posse sine alia probatione. Vident enim convenisse in unum Episcopos, qui habentur ab omnibus veri Episcopi, et convenisse ex variis provinciis, et vocatos ab eo, qui habet auctoritatem, et si quid aliquid requiratur ad legitimum Concilium, id etiam videre possunt, nihil enim invisibile, ut supra diximus, requiritur. Posteris autem vel absentibus, id ipsum est notum ex humana fide, sed certissima, et quæ evidentiæ naturali aliquo modo comparari possit. Nam exempli gratia, Nicænum Concilium fuisse legitimum, non solum unus aut alter historicus testatur, sed multi et varii scriptores ejus temporis, et temporum consequentium, et Ecclesia, quæ nunc est, id ipsum asserit, nec est, aut fuit, qui contrarium sentiat, aut senserit.

Quare quemadmodum fuisse quondam Consulem Ciceronem, Julium Cæsarem Dictatorem, Octavianum cum Antonio proelio nava-

li decertasse, et alia id genus, etsi ex fide humana pendeat, tamen adeo certa sunt, ut evidentiæ quendam habere videantur: Sic etiam Concilia Ecclesie, quæ nos legitima fuisse dicimus, tot habent testimonia omnium ætatum, ut nihil dubitationis in animis nostris relinquatur quo minus credamus, talia fuisse, qualia dicuntur.

Quare cum ex fide Catholica habeamus, Concilia legitima a summo Pontifice confirmata, non posse errare, et ex naturali evidentiæ, aut ex fide humana certissima sciamus, Concilium Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesimum I et alia ejusmodi legitima, et a summo Pontifice approbata fuisse, id certe sequitur, ut hujusmodi Conciliorum decreta certa fide credamus. Vide, si placet, de hæc re Melchiorum Canum lib. VI de locis cap. ult. in solutione decimi argumenti.

CAPUT X.

Concilia particularia, non probata a summo Pontifice, non omnino certam fidem facere.

Sequitur jam altera quæstio, num videlicet Concilia a summo Pontifice non confirmata, certam fidem faciant, quæ non est controversa inter Catholicos et hæreticos, et vix etiam inter Catholicos; ideo rem totam breviter explicabimus, ac primum de Conciliis particularibus, deinde de generalibus agemus.

De provincialibus igitur duo ex communi sententia Catholicorum asserimus, posse ejusmodi Concilia absolute errare, tamen magnæ esse auctoritatis, ita ut temerarium sit, eis non acquiescere. Quod ejusmodi Concilia possint errare, testis est Carthaginiense Concilium sub Cypriano, quod fuit nationale, celeberrimum, legitimum, Episcoporum 88, quorum plerique Martyres, aut Confessores erant, ut patet ex epistola Cypriani ad Jubanum, et tamen erravit. Secundo, testis est quinta Synodus Romana sub Symmacho, ubi legitimus, Concilia provincialia, quia præsentiam Papæ non habent, valetudinem perdidisse. Tertio, Prosper in Chronico anni 420, dicit, hæresim Pelagianam a Concilio Africano 217 Episcoporum damnatam non prius ab Ecclesia totius orbis damnatam,

quam Zozimus Papa decreta Concilii illius probasset. Unde etiam Augustinus lib. II. retract. cap. 50. non dicit, hæresim Pelagianam a Conciliis Africanis, quæ particularia erant, damnatam, sed a Pontificibus Innocentio, Zozimo, cooperantibus Africanis Conciliis. Quarto, cur Concilia generalia errare non possint, duplex est causa præcipua. Prima quia Concilium generale totam Ecclesiam repræsentat, et ideo ipso errante tota Ecclesia erraret. Secunda, quia Concilium generale non sit sine summo Pontifice, pro quo Christus oravit, ut non deficeret fides ejus: at nulla harum causarum locum habet in Concilio particulari.

Sed contra objicies: nam cap. Ad abolendam, extra de hæreticis, excommunicantur omnes illi, qui judicantur hæretici ab Ecclesia Romana, vel Concilio provinciali, aut diocæsano. Concilia igitur provincialia et diocæsana faciunt dogmata de fide, alioqui non esset hæreticus, qui ea negaret.

Respondeo: duobus modis posse judicari de hæresi. Uno modo, de ipsa hæresi secundum se, et quasi in abstracto, ut cum queritur, an sit hæreticum, hoc aut illud dicere. Altero modo, in ordine ad hominem hæreticum, ut cum queritur, an hic incidit in hæresim ab Ecclesia damnatam. Quamvis igitur Concilia provincialia, vel diocæsana, non possint dogmata fidei constituere, tamen possunt judicare an aliquis incidit in hæresim manifestam, sicut etiam judicant inquisitores. Ad hunc finem collectum fuit Concilium Aquileiense tempore Ambrosii; nihil enim ibi definitum est, nisi Palladium quendam verum esse Arij discipulum et de hoc videtur præcipue agere caput illud, Ad abolendam, de hæreticis. Etsi enim hoc judicium non sit infallibile, tamen sufficit ad excommunicandum.

Præterea secundo dico, posse etiam Concilia particularia censere de hæresi secundum se, quando res est facilis, et in qua omnes fere Doctores conveniunt; quomodo Concilium Antiochenum olim judicavit de hæresi Pauli Samosatani apud Eusebium lib. VII. histor. cap. 24. convenerunt enim undique Episcopi, non tanquam ad rem dubiam, sed tanquam ad manifestum lupum de ovili Christi ejiciendum. Etsi enim hoc judicium non prosus infallibile, tamen debent privati homines acquiescere ejusmodi judicio, etsi secus egerint, merito excommunicantur, donec non judicaverint aliter

Apostolica sedes, vel Concilium universale.

Denique tertio dico, posse etiam Concilia particularia definire dogmata vere dubia, et eorum decreta esse firma, si id faciat ex commissione Apostolicæ sedis, ut fecerant Patres Concilii Arausicani II, et Toletani I, tempore Leonis I, et Synodi Complutensis, tempore Sixti IV, de quo vide summam Conciliorum. Vel saltem si decisionem suam mittant ad Romanum Pontificem, et ab eo confirmationem accipiant; quomodo constat factum esse in Conciliis Milevitano et Carthaginiensi, ex Augustino epist. 90, 91, 92, 93. Imo credibile est, nullum Concilium particulare definivisse aliquid de fide, sine approbatione Apostolicæ Sedis. De his omnibus intelligi potest illud cap. ad Abolendam.

Quod autem Concilium particulare non expresse confirmatum, faciat argumentum adeo probabile, ut temerarium sit ei non acquiescere, planum est. Primo, quia in VII Synodo, act. 3. et in VIII Synodo, act. ult. can. 1. honorantur Synodi locales, et suscipiuntur, nec fit mentio ibi confirmatorum, vel non. Secundo, quia plurima horum Conciliorum, ut Toletana, Bracarentia, Arelantia, Hispalensia etc. videntur, ipso usu Ecclesie quodammodo probata. Tertio, quia si aliquot sancti Patres casu in eandem sententiam convenientes, faciunt argumentum probabile, quanto magis 40 aut 50 Episcopi simul convenientes, et invocato Spiritu Sancto, aliquid communi consensu statuentes?

CAPUT XI.

Concilia generalia, ante confirmationem summi Pontificis, errare posse, nisi Patres in definiendo sequantur Pontificis instructionem.

Jam vero de Conciliis universalibus variæ sunt opiniones. Parisienses enim quidam, et illi omnes, qui docent, Concilium esse supra Papam, et aliqui præterea alii existimant, Concilia generalia legitima non posse errare etiam ante confirmationem Pontificis. Contrarium docent alii, ut Cajetanus in Apolog. par. 2. cap. 21. Turrecremata lib. III. cap. 32, 33, 34, et 38.

Nota duo: primo, Legatos aliquando mitti